

1998.gada 1.novembrī SIA „ARMA” direktors K.M. pieņēmis lēmumu par tai piederošo ražošanas telpu [...] ielā 4, Jelgavā ar kopējo platību 737,2 m² pārdošanu.

1998.gada 3.novembrī SIA „ARMA” minētās telpas atsavinājusi SIA „AV 2”, nosakot, ka šo darbnīcu adrese būs [...] ielā 4^a, Jelgavā. Pirkuma objekta maksa noteikta Ls 12 500 apmērā.

Ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002. gada 19. novembra spriedumu SIA „ARMA” no 2002. gada 21. oktobra pasludināta par maksātnespējīgu.

2003.gada 23.oktobrī maksātnespējīgās SIA „ARMA” administratora SIA „Finel” pārstāvis E.M., pamatojoties uz likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” 21. pantu, 69. panta pirmās daļas 2. punktu, likuma „Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību” 37., 44. pantu, Civillikuma 1402., 1403., 1410. pantu, cēlis tiesā prasību pret SIA „AV 2” par pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu, norādīdams, ka SIA „ARMA” direktors K.M., noslēdzot 1998.gada 3.novembra pirkuma līgumu ar SIA „AV 2”, nav ievērojis tiesību aktu prasības, tādējādi nodarot zaudējumus kreditoriem. No Uzņēmumu reģistra 2002.gada 22.aprīļa izziņas redzams, ka K.M. uz darījuma noslēgšanas brīdi 1998.gada 3. novembrī bija beidzies pilnvaru termiņš, jo pēc 1995. gada 1. jūnija sabiedrība nav ievēlējusi jaunas amatpersonas vai pagarinājusi pilnvaru termiņu sabiedrības direktoram. Tā kā kopš 1995.gada 1.jūnija SIA „ARMA” pretēji likuma „Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību” 37., 44. panta un SIA „ARMA” statūtu 5.1., 5.15. un 5.25. punkta nosacījumiem strādājusi bez savas izpildinstitūcijas, tās direktora K.M. prettiesiskās rīcība, atsavinot bez paraksta tiesībām sabiedrībai piederošo mantu, ir aizskārusi SIA „ARMA” kreditoru mantiskās intereses.

Bez tam prasītājas pārstāvis norādījis, ka SIA „AV 2” savas īpašuma tiesības nav nostiprinājusi zemesgrāmatās, kas liecinot par to, ka abas puses zinājušas, ka K.M. minētās darbnīcas SIA „ARMA” vārdā nemaz nevarēja pārdot.

Veicot tālāko K.M. rīcības izvērtējumu sakarā ar minētā nekustamā īpašuma atsavināšanu trešajai personai, administratora pārstāvis atklājis, ka pirkuma maksā Ls 12 500 apmērā iekļauts arī pievienotās vērtības nodoklis (turpmāk PVN), līdz ar to, kā norādījis prasītājs, maksa par nekustamo īpašumu sastādījusi tikai Ls10 593,22, kas ir zem Valsts zemes dienesta noteiktās nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības, t.i. zem Ls 11 980. Pie tam minētais nekustamais īpašums atsavināts par maksu, kas nesastāda pat pusi no atsavināšanas brīdī noteiktās tirgus vērtības, jo no sertificēta nekustamā īpašuma

vērtētāja atzinuma, redzams, ka SIA „ARMA” atsavinātā īpašuma pietuvinātā tirgus vērtībā uz 1998. gada 3. novembri sastādījusi Ls24 000. Līdz ar to, kā norādījis SIA „ARMA” administrators pārstāvis, noslēdzot minēto pirkuma līgumu, darījuma puses sekmējušas SIA „ARMA” maksātnespējas iestāšanos un zaudējumu nodarīšanu kreditoriem.

Ar Rīgas Centra rajona tiesas 2004. gada 16. janvāra spriedumu prasība apmierināta.

Izskatījusi lietu sakarā ar SIA „AV 2” valdes locekļa A.V. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2005.gada 5.maijā nosprieda atzīt par spēkā neesošu no noslēgšanas brīža un atcelt 1998.gada 3.novembrī starp SIA „ARMA” un SIA „AV 2” noslēgto pirkuma līgumu, par darbnīcas ēku ar kopējo platību 737,2 m² [...] ielā Nr. 4^a, Jelgavā pārdošanu SIA „AV 2”.

Tiesas kolēģija norādīja, ka no 2002.gada 21.oktobra Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas sprieduma, ar kuru SIA „ARMA” atzīta par maksātnespējīgu, redzams, ka SIA „ARMA” ir trīsdesmit četri nenodrošināti kreditori par kopējo summu Ls 68 194,90.

Atsaucoties uz Uzņēmumu reģistra izziņu, tiesas kolēģija konstatēja, ka SIA „ARMA” direktoram K.M. paraksta tiesības piederēja (tā sprieduma tekstā) tikai līdz 1995. gada 1. jūnijam, un tādēļ secināja, ka, noslēdzot darbnīcu pārdošanas līgumu, viņš rīkojies vienpusēji, pārkāpdams savu pilnvaru ietvarus, kas saskaņā ar Civillikuma 1410. panta otrās daļas, 1415. panta, 1592. panta noteikumiem, kā arī likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 8. panta 12. punktu, kuram atbilstoši darījumu attiecībās ar uzņēmumu, tā filiāli vai pārstāvniecību noteicošais ir publikācija un ieraksts, ko par attiecīgo uzņēmumu, tā filiāli vai pārstāvniecību izdarījis Uzņēmumu reģistra valsts notārs.

Tāpat, atsaucoties uz likuma „Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību” 44. panta piekto daļu, kas nosaka-par visiem grozījumiem izpildinstitūciju locekļu paraksta tiesībās jāziņo Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram, tiesa kā nepierādītus noraidīja atbildētājas pārstāvja paskaidrojumus, ka SIA „ARMA” dalībnieku sapulce bija pilnvarojusi Kārli Matīsu gan pieņemt 1998.gada 1.novembra lēmumu par darbnīcu pārdošanu, gan parakstīt 1998. gada 3.novembra pirkuma līgumu.

Novērtējusi minētos apstākļus kopumā, Civillietu tiesas kolēģija secināja, ka SIA „AV 2” zinājusi par SIA „ARMA” direktora K.M. prettiesisko rīcību, kuras sekas var būt darījuma atcelšana.

Kā nepamatotu Civillietu tiesas kolēģija noraidīja atbildētājas pārstāvja atsaukšanos apelācijas sūdzībā uz Civilprocesa likuma 105. panta pārkāpumu, kas motivēta ar to, ka pirmās instances tiesa atteikusies noprotināt lieciniekus – SIA „ARMA” dalībniekus jautājumā par K.M. pilnvarām noslēgt strīdus līgumu, norādīdama, ka minēto faktu nevar pierādīt ar liecinieku liecībām, jo saskaņā ar likuma normām nepieciešams rakstisks pilnvarojums, kas lietas izskatīšanas laikā nav ticis konstatēts (tā sprieduma tekstā).

Kasācijas sūdzībā SIA „AV 2” valdes loceklis A.V. , atsaucoties uz procesuālo un materiālo tiesību normu pārkāpumiem, lūdzis tiesas spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Sūdzība motivēta ar to, ka tiesa, vērtējot 1998.gada 3.novembra pirkuma līguma spēkā esamību, nepamatoti piemērojusi Civillikuma 1415., 1592. pantu, jo minētās normas neregulē juridiskās personas pārstāvības un tāda līguma spēkā esamību, kas noslēgts bez atbilstošas pārstāvības varas, aspektus.

Tāpat tiesa nepamatoti nav piemērojusi Civillikuma 1518. pantu, kas nosaka, ja vietnieks pārkāpis viņam piešķirto varu, vai, ja viņam nemaz nav bijis vietnieka īpašību, tad otrs līdzējs var vērst savus prasījumus tikai pret viņu, ja vien atvietojamais nav vēlāk līgumu apstiprinājis. Tas, kasatora ieskatā, nozīmē, ka gadījumā, ja kāds bez atbilstošas pārstāvības varas noslēdz līgumu citas personas vārdā, kura vēlāk šo līgumu apstiprina, līgums ir spēkā un saista pašu atvietojamu. Lai gan šī norma tulkota Austākās tiesas Senāta 1999. gada 1.decembra spriedumā (lieta Nr. SPC-76) un pirmskara Senāta tiesu praksē (lieta Nr. 1923/72), tiesa, izskatot lietu to nav ņēmusi vērā.

Tā kā 1998.gada 5.novembrī SIA „AV 2” strīdus objekta pirkuma maksu Ls12 500 apmērā pārskatījusi uz SIA „ARMA” bankas kontu, un tā šo summu pieņēmusi, tiesai, kā norādījis atbildētājas pārstāvis, kopsakarībā ar Civillikuma 1518.pantu vajadzējis piemērot arī Civillikuma 1434., 1435. pantu.

Attiecībā uz procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, kasators norādījis, ka tiesa nepamatoti atsakot lietā kā lieciniekus pieaicināt SIA „ARMA” dalībniekus, pārkāpusi Civilprocesa likuma 95., 97., 105. panta noteikumus. Sūdzības iesniedzēja ieskatā, tiesa nav konkretizējusi, atbilstoši kāda „likuma normām” nepieciešams rakstisks pārējo SIA „ARMA” dalībnieku pilnvarojums. Bez tam nedz likumā „Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību”, nedz Civillikumā nav noteikts, ka pilnvarojumam ir obligāti nepieciešama rakstiska forma un ka to nevar pierādīt ar kādiem citiem pierādīšanas līdzekļiem (tā sūdzības tekstā). Līdz ar to apelācijas instances tiesas rīcība, nepieaicinot lietā liecinieku

statusā SIA „ARMA” dalībniekus, dodot priekšroku vienīgi lietas materiālos esošajiem rakstveida pierādījumiem, novedusi pie procesuālo tiesību normu pārkāpuma.

Paskaidrojumos sakarā ar iesniegto kasācijas sūdzību SIA „ARMA” administratora SIA „Finel” pārstāvis E.M. norādījis argumentus, kuru dēļ uzskata, ka sūdzība vērsta uz pierādījumu pārvērtēšanu un ir noraidāma.

Iepazinies ar lietas materiāliem un pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, kas reglamentē lietas izskatīšanas robežas kasācijas instances tiesā, Senāts atzīst, ka spriedums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai šādu apsvērumu dēļ.

Atzīstot 1998.gada 3.novembra pirkuma līgumu par spēkā neesošu tikai tādēļ, ka to parakstījusi persona, kurai nav bijis atbilstošs pilnvarojums, Civillietu tiesas kolēģija, pamatojoties uz gluži formāliem apsvērumiem, bet, kā tas pareizi norādīts kasācijas sūdzībā, atstājusi bez ievēribas būtiskus apstākļus, kas saistīti ar juridiskās personas pārstāvības jautājuma tiesisko regulējumu. Tāpat tiesa bez pietiekama pamata piemērojusi Civillikuma 1415., 1592. pantu, jo šīs normas nevar attiecināt uz tāda līguma spēkā esamību, kas noslēgts bez atbilstošas pārstāvības varas.

Civillikuma 1518. pantā noteikts, ja vietnieks pārkāpis viņam piešķirto varu vai ja viņam nemaz nav bijis vietnieka īpašību, tad otrs līdzējs var vērst savus prasījumus tikai pret viņu, ja vien atvietojamais vēlāk nav līgumu apstiprinājis.

Minētās normas izpratnē līgums, ko juridiskas personas vārdā noslēgusi fiziska persona bez atbilstoša pilnvarojuma, ir spēkā, ja šī juridiskā persona līgumu akceptējusi, saņemot no otra līdzēja viņa doto izpildījumu, kā arī no savas puses, izpildot pielīgtās saistības. Taču apelācijas instances tiesa lietā konstatētajiem apstākļiem, kuriem atbilstoši pirkuma līguma nosacījumus izpildījušas abas puses, juridisku novērtējumu saistībā ar norādīto tiesību normu spriedumā nav devusi, pārkāpjot Civilprocesa likuma 97. panta pirmo daļu.

Ievērojot, ka, pieņemot samaksu uz darījuma pamata, kuru SIA „ARMA” direktors Kārlis Matīss noslēdzis bez atbilstoša pilnvarojuma šīs sabiedrības vārdā, prasītāja skaidri izteikusi savu piekrišanu darījumam, jo pieņemt izpildījumu nozīmē atzīt izpildīto darījumu par spēkā esošu, Senāts par kļūdainu atzīst Civillietu tiesas kolēģijas secinājumu, ka atbilstoša pilnvarojuma neesamība Kārlim Matīsam noslēgt strīdus līgumu pati par sevi iznīcina tā spēku.

Tādējādi, lai gan spriedumā konstatētie apstākļi atbilst Civillikuma 1518. pantā (kopsakarībā ar 1434., 1435. pantu) hipotēzē norādītajiem apstākļiem, tiesa, izšķirot jautājumu par apstrīdētā pirkuma līguma spēkā esamību, nepamatoti piemērojusi likuma 1415., 1592. pantu, kas strīdus tiesiskās attiecības neregulē.

Par pamatotiem Senāts atzīst arī kasācijas sūdzības motīvus, kuros norādīts uz atbildētājas pārstāvja Civilprocesa likuma 74. panta otrajā daļā garantēto tiesību pārkāpumu un nepareizu šā likuma 105. panta otrās daļas piemērošanu.

Kā redzams no lietas materiāliem, atbildētājas pārstāvis, nolūkā pierādīt, ka Kārlis Matīss bija pilnvarots noslēgt strīdus līgumu, lūdzis noplatināt liecinieku statusā SIA „ARMA” dalībniekus. Apelācijas instances tiesa šo lūgumu noraidījusi, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 105. panta otro daļu, vienlaicīgi spriedumā norādot, ka pilnvarojuma faktu nevar pierādīt ar liecinieku liecībām, jo saskaņā ar likuma normām, pilnvarojumam nepieciešama rakstiska forma.

Senāts uzskata, ka šāda atteikuma - pārbaudīt pierādījumus argumentācija neatbilst Civilprocesa likuma 95., 97. un 105. pantā ietverto normu jēgai. Un proti, minētā likuma 95. panta otrajā daļā noteikts, ka faktus, kurus saskaņā ar likumu var pierādīt tikai ar noteiktiem pierādīšanas līdzekļiem, nevar pierādīt ne ar kādiem citiem pierādīšanas līdzekļiem. Tomēr nedz likumā „Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību”, nedz Civillikumā nav noteikts, ka pilnvarojumam ir obligāti nepieciešama rakstiska forma un ka to nevar pierādīt ar kādiem citiem pierādīšanas līdzekļiem. Līdz ar to atzīstams, ka tiesa, nepieļaujot liecinieku liecības, kas ir likumā noteikts pierādīšanas līdzeklis un attiecībā uz kura izmantošanu nepastāv nekāds likumā paredzēts ierobežojums, acīmredzami pārkāpusi procesa dalībnieka tiesības iesniegt pierādījumus savu iebildumu pamatošanai. Tāpat tiesa nepamatoti atsaukusies uz Civilprocesa likuma 105. panta otro daļu, jo nav šaubu, ka SIA „ARMA” dalībnieki ir tās personas, kurām zināmi ar strīdus darījuma noslēgšanu saistītie apstākļi.

Bez tam Civillietu tiesas kolēģija sprieduma motīvu daļā atreferējusi likuma „Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātspēju” 69. panta pirmās daļas 2. punkta normas saturu, taču pretēji Civilprocesa likuma 193. panta piektās daļas noteikumiem nav norādījusi atsauces uz minētās materiālās tiesību nomas pamatojumu saistībā ar konstatētajiem apstākļiem un novērtētajiem pierādījumiem to kopumā.

Rezumējot teikto, Senāts secina, ka apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, pārkāpusi kā materiālās, tā procesuālās tiesību normas, tādēļ kasācijas sūdzība kā pamatota apmierināma.

Atceļot spriedumu, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu atbildētājam atmaksājama drošības nauda Ls 50 apmērā.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 5.maija spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt drošības naudu Ls 50 (piecdesmit) apmērā SIA „AV 2”.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

M. Dudelis

Senatore

M. Zāģere

Senators

Z. Gencs

Senators

O. Druks-Jaunzemis

Senators

R. Namatēvs

Senatore

R.Zaķe

Senators

I. Šepteris